

Opozorilo: Neuradno prečiščeno besedilo smernic predstavlja zgolj informativni delovni pripomoček, glede katerega organ ne jamči odškodninsko ali kako drugače.

Neuradno prečiščeno besedilo Splošnih smernic za načrtovanje občinskega prostorskega načrta za področje varstva nepremične kulturne dediščine obsega:

- Splošne smernice za načrtovanje občinskega prostorskega načrta za področje varstva nepremične kulturne dediščine št. 350-3/2017/1 z dne 16. 2. 2017
- Spremembe splošnih smernic za načrtovanje občinskega prostorskega načrta za področje nepremične kulturne dediščine št. 350-3/2017/3 z dne 14. 6. 2019

SPLOŠNE SMERNICE ZA NAČRTOVANJE

OBČINSKEGA PROSTORSKEGA NAČRTA

ZA PODROČJE VARSTVA NEPREMIČNE KULTURNE DEDIŠČINE

(neuradno prečiščeno besedilo)

1. NAMEN IN VSEBINA SPLOŠNIH SMERNIC

Splošne smernice varstva nepremične kulturne dediščine (v nadaljevanju kulturne dediščine) so namenjene zagotoviti ustrezne obravnave kulturne dediščine pri načrtovanju prostorskega razvoja občine na osnovi strokovnih podatkov in evidenc ter iz njih izhajajočih opredelitev in usmeritev. Hkrati so smernice namenjene zagotavljanju usklajenega in vzdržnega razvoja kulturne dediščine v prostoru ter zagotavljanju njene trajnostne rabe. Varstva in ohranjanja kulturne dediščine v sistemu prostorskega razvoja ne obravnavamo le v materialnem smislu (pasivno) ampak tudi v smislu razvoja dejavnosti (aktivno).

Splošne smernice obsegajo:

- usmeritve za celostno ohranjanje,
- predloge rešitev in ukrepov varstva.

Za potrebe izvedbe postopka celovite presoje vplivov na okolje splošne smernice obsegajo tudi usmeritve za presojanje vplivov plana na kulturno dediščino (vrste in viri podatkov o kulturni dediščini, ki omogočajo pripravo okoljskega poročila, izhodišča za vrednotenje, vsebine, ki jih mora okoljsko poročilo presojati,...) ter usmeritve za presojo vplivov plana na arheološke ostaline (potrebne predhodne arheološke raziskave, ki bodo zagotovile dodatne informacije za izvedbo okoljskega poročila na območjih, kjer obstoječi podatki tega ne omogočajo).

S splošnimi smernicami niso podane informacije o stanju ter ogroženosti kulturne dediščine na območju občine. Prav tako niso podana konkretna stališča oziroma opredelitve do načrtovanih ureditev glede na kulturno dediščino in zanj veljaven varstveni režim. Te podatke bo

Ministrstvo podalo v posebnih smernicah, če bo občina zanje zaprosila (tretji odstavek 47. člena ZPNačrt).

Splošne smernice so pripravljene v sodelovanju z Zavodom za varstvo kulturne dediščine Slovenije.

Ministrstvo bo splošne smernice spreminjalo in dopolnjevalo na podlagi spremljanja prakse ali ob spremembah predpisov, na katerih temeljijo.

2. ZAKONSKE IN DRUGE PRAVNE PODLAGE

2.1 Zakonski in podzakonski akti

- Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. [33/91-I](#), [42/97](#) – UZS68, [66/00](#) – UZ80, [24/03](#) – UZ3a, 47, 68, [69/04](#) – UZ14, [69/04](#) – UZ43, [69/04](#) – UZ50, [68/06](#) – UZ121,140,143, [47/13](#) – UZ148, [47/13](#) – UZ90,97,99 in [75/16](#) – UZ70a)
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. [77/07](#) – uradno prečiščeno besedilo, [56/08](#), [4/10](#), [20/11](#), [111/13](#) in [68/16](#))
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. [16/08](#), [123/08](#), [8/11](#) – ORZVKD39, [90/12](#), [111/13](#) in [32/16](#))
- Zakon o lastninjenju kulturnih spomenikov v družbeni lastnini (Uradni list RS, št. [89/99](#) in [107/99 – popr.](#))
- Zakon o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS, št. [33/07](#), [70/08](#) – ZVO-1B, [108/09](#), [80/10](#) – ZUPUDPP, [43/11](#) – ZKZ-C, [57/12](#), [57/12](#) – ZUPUDPP-A, [109/12](#), [76/14](#) – odl. US in [14/15](#) – ZUUJFO) in na njegovi podlagi izdani podzakonski predpisi
- Zakon o graditvi objektov (Uradni list RS, št. [102/04](#) – uradno prečiščeno besedilo, [14/05 – popr.](#), [92/05](#) – ZJC-B, [93/05](#) – ZVMS, [111/05](#) – odl. US, [126/07](#), [108/09](#), [61/10](#) – ZRud-1, [20/11](#) – odl. US, [57/12](#), [101/13](#) – ZDavNepr, [110/13](#) in [19/15](#))
- Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. [39/06](#) – uradno prečiščeno besedilo, [49/06](#) – ZMetD, [66/06](#) – odl. US, [33/07](#) – ZPNačrt, [57/08](#) – ZFO-1A, [70/08](#), [108/09](#), [108/09](#) – ZPNačrt-A, [48/12](#), [57/12](#), [92/13](#), [56/15](#), [102/15](#) in [30/16](#))
- Pravilnik o registru kulturne dediščine (Uradni list RS, št. [66/09](#))
- Pravilnik o konservatorskem načrtu za prenovo (Uradni list RS, št. [76/10](#))
- Pravilnik o seznamih zvrsti dediščine in varstvenih usmeritvah (Uradni list RS, št. [102/10](#))
- Pravilnik o arheoloških raziskavah (Uradni list RS, št. [3/13](#))

2.2 Sprejete in ratificirane mednarodne pogodbe

- Evropska kulturna konvencija (Uradni list RS, št. [7/1993](#)),
- Konvencija o varstvu kulturnih dobrin v primeru oboroženega spopada (Uradni list RS, št. [7/1993](#)),
- Protokol k Haaški konvenciji (Uradni list FLRJ - Mednarodne pogodbe, št. 4/56, Uradni list RS, št. [102/2003](#)),
- Konvencija o ukrepih za prepoved in preprečevanje nedovoljenega uvoza in izvoza kulturnih dobrin ter prenosa lastninske pravice na njih (Uradni list RS, št. [7/1993](#)),
- Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine (Uradni list RS, št. [7/1993](#)),
- Konvencija o varstvu evropskega arhitektonskega bogastva (Uradni list RS, št. [7/1993](#)) – t. i. Granadska konvencija,

- Evropska konvencija o varstvu arheološke dediščine (spremenjene) (MEKVAD, Uradni list RS - Mednarodne pogodbe, št. [7-21/1999](#), [24/1999](#)) - t. i. Malteška konvencija,
- Evropska konvencija o krajini (MEKK, Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. [74/2003](#)),
- Konvencija o varovanju podvodne kulturne dediščine (MKVPKD, Uradni list RS-MP, št. [1/2008](#)),
- Konvencija o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah (MKDIOZ, Uradni list RS-MP, št. [17/2004](#)).

2.3 Ostale pravno-formalne podlage:

Akti o razglasitvi kulturnih spomenikov

Državni prostorski akti:

- Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Uradni list RS, št. [76/04](#) in [33/07](#) – ZPNačrt),
- Uredba o prostorskem redu Slovenije (Uradni list RS, št. [122/04](#) in [33/07](#) – ZPNačrt).

2.4 Strokovne zasnove varstva kulturne dediščine in druga gradiva

Za območja posameznih občin so bile na podlagi ZVKD-1 za potrebe prostorskih aktov izdane strokovne zasnove varstva kulturne dediščine. Občine s temi gradivi razpolagajo. Čistopis izdanih strokovnih zasnov je na vpogled na spletnem naslovu http://giskd2s.situla.org/evrdd/SZ/eVRD_SZ_2008_02_00_a.htm.

Kot strokovne gradiva, pomembna za varstvo kulturne dediščine, priporočamo tudi naslednja gradiva:

- Pirkovič, J.: Celostno ohranjanje naselbinske dediščine, Vestnik št. XVIII, Ljubljana, 2005,
- Pirkovič, J.: Osnovni pojmi in zasnova spomeniškega varstva v Sloveniji, Vestnik št. XI, Ljubljana, 1993,
- Jankovič, K. (s sodelavci): Vključevanje varstva kulturne dediščine v pripravo okoljskih poročil in celovite presoje vplivov na okolje (po ZVO-1), Ljubljana 2005. Raziskovalna naloga je dostopna na spletnem naslovu: http://www.arhiv.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/dediscina/2cpvo_kulturna_dediscina.doc_LUZ.pdf,
- Hudoklin, J. (s sodelavci): Smernice za celostno ohranjanje dediščinske kulturne krajine, Novo mesto, 2005. Raziskovalna naloga je dostopna na spletnem naslovu: http://www.arhiv.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/dediscina/Smernice_DKK_tekst_ODDANO2-skupaj.pdf.

3. USMERITVE ZA CELOSTNO OHRANJANJE KULTURNE DEDIŠČINE

V skladu z **Ustavo Republike Slovenije** država skrbi za ohranjanje naravnega bogastva in kulturne dediščine ter ustvarja možnosti za skladen civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije (5. člen). Zakoni in drugi predpisi morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo. Ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe se uporabljajo neposredno (8. člen). Vsakdo je dolžan v skladu z zakonom varovati naravne znamenitosti in redkosti ter kulturne spomenike, država in lokalne skupnosti skrbijo za ohranjanje naravne in kulturne dediščine (73. člen).

Celostno ohranjanje kulturne dediščine

Celostno ohranjanje kulturne dediščine je sklop ukrepov, s katerimi se zagotavljajo nadaljnji obstoj in obogatitev kulturne dediščine, njeno vzdrževanje, obnova, prenova, uporaba in oživiljanje. Ti ukrepi se uresničujejo v razvojnem načrtovanju in ukrepih države, pokrajin in lokalnih skupnosti na način, da se kulturno dediščino ob spoštovanju njene posebne narave in družbenega pomena vključi v trajnostni razvoj.

Načelo trajnostnega razvoja je osnovno izhodišče in vodilo za usmerjanje prostorskega razvoja, pomeni pa rabo prostora in prostorskih ureditev na način, da ob ohranjanju kulturne dediščine in varovanju drugih prvin okolja omogoča zadovoljitev potreb sedanje generacije brez ogrožanja prihodnjih generacij.

Celostno varstvo kulturne dediščine se načrtuje in uresničuje z instrumenti urejanja prostora. Različne dejavnosti in rabe, ki se pojavljajo v prostoru, se morajo seznaniti z omejitvami in prednostmi zaradi varstva kulturne dediščine že na nivoju strateških prostorskih aktov in upoštevati varstvena načela, ki zagotavljajo ohranitev kulturne funkcije nepremične kulturne dediščine v prostoru.

Prostorske ureditve morajo biti prilagojene celostnemu ohranjanju kulturne dediščine tudi v vplivnem območju kulturnega spomenika ali dediščine, ki pomeni širšo okolico nepremičnega kulturnega spomenika ali dediščine in je določeno z zgodovinskega, funkcionalnega, prostorskega, simbolnega in socialnega vidika in se v njej presojujejo vplivi na kulturno dediščino.

Objekte in območja kulturne dediščine je potrebno varovati pred poškodovanjem ali uničenjem tudi med gradnjo – čez objekte in območja kulturne dediščine ne smejo potekati gradbiščne poti, obvozi, vanje ne smejo biti premaknjene potrebne ureditve vodotokov, namakalnih sistemov, komunalna, energetska in telekomunikacijska infrastruktura, ne smejo se izkoriščati za deponije viškov materialov ipd.

Trajnostna raba

Ustrezen prostorski razvoj s svojimi prostorskimi rešitvami mora omogočati trajnostno rabo kulturne dediščine na način in v obsegu, ki dolgoročno ne povzroča degradacije kulturne dediščine ali celo izgube dediščinskih (spomeniških) lastnosti, ki se morajo ohranjati za sedanje in bodoče generacije. Kulturna dediščina je neobnovljiv vir, ki za svoj obstoj potrebuje aktivno (upo)rabo, vendar le do določenih meja.

Kulturna dediščina kot dejavnik vzdržnega prostorskega razvoja

Vzdržen prostorski razvoj vključuje štiri vidike ali dimenzije vzdržnosti: ekonomska, socialna, okoljska in kulturna. Ohranjena kulturna dediščina in njena integracija v prostoru sta eden od nosilcev trajnostnega razvoja občine na vseh področjih (gospodarstvo, kmetijstvo, kultura, okolje, idr.).

Kulturna dediščina kot razvojni dejavnik in prostorski potencial

Pri prostorskem načrtovanju je potrebno kulturno dediščino obravnavati kot dejavnik kakovosti prostora ter kot vir blaginje in priložnosti za razvoj. Kulturna dediščina s svojo raznovrstnostjo in kakovosti predstavlja pomemben socialni, ekonomski, vzgojni in identifikacijski potencial, katerega mora občina izkoristiti za doseg prostorsko uravnoteženega razvoja.

4. PREDLOGI REŠITEV IN UKREPOV VARSTVA

Splošne smernice v smislu predlogov rešitev in ukrepov varstva so strukturirane v sklopih:

- 4.1 podatki o kulturni dediščini
- 4.2. smernice za posege v prostor in prostorske ureditve
- 4.3. usmeritve za presojo vplivov na kulturno dediščino in arheološke ostaline
- 4.4. smernice priporočilne narave

Pri pripravi prostorskih aktov je skladno s 74. členom ZVKD-1 potrebno upoštevati varstvo kulturne dediščine in v akt vključiti ukrepe varstva. Upoštevanje varstva je treba zagotoviti v vseh fazah priprave prostorskega akta, še posebej tistih njegovih delov, ki so neposredna podlaga za izdajanje soglasij za posege v kulturno dediščino.

Predlogi rešitev in ukrepov varstva izhajajo iz konkretnih prostorskih in družbenih razmer obravnavane občine ter obstoječih podatkov o kulturni dediščini.

4. 1. PODATKI O KULTURNI DEDIŠČINI

Ministrstvo je za potrebe priprave planov in posege v območja kulturne dediščine na osnovi podatkov Registra nepremične kulturne dediščine pripravilo **podatkovni sloj pravnih režimov varstva dediščine (sloj eVRD)**, ki je dostopen na naslovu <https://gisportal.gov.si/evrd>. Ta na enem mestu vsebuje območja pravnih režimov varstva kulturne dediščine, na katerih je z različnimi pravnimi podlagami vzpostavljen pravni režim.

Za posamezno območje pravnih režimov varstva so v sloju eVRD podane informacije o varstvenih režimih dediščine, dopolnjene s podatki registra, ki dodatno opisujejo in pojasnjujejo lastnosti, zaradi katerih je to območje opredeljeno kot nepremična kulturna dediščina, ki jo je pri pripravi prostorskih rešitev treba upoštevati (ime, evidenčna številka dediščine (EŠD) iz Registra nepremične kulturne dediščine, vrsta in podvrsta pravnega režima, akt o razglasitvi za kulturni spomenik (če je dediščina razglašena), lokacija, pristojna območna enota ZVKDS, ...).

Podatki so uporabnikom dostopni tudi v aktivni digitalni obliki (shp format), ki omogoča neposredno uporabo pri pripravi prostorskih aktov.

Podatki so interaktivno povezani s »*Priročnikom pravnih režimov varstva, ki jih je treba upoštevati pri pripravi planov in posegih v območja kulturne dediščine*« in veljavnimi akti o razglasitvi za kulturni spomenik.

Za potrebe priprave prostorskega akta je **treba pridobiti ažurne digitalne podatke o kulturni dediščini**. Prezem podatkov pravnih režimov varstva kulturne dediščine (eVRD) v aktivni obliki (shp format) je možen na spletnem portalu Odprti podatki Slovenije (OPSI): <https://podatki.gov.si/dataset/varstveni-rezimi-kulturne-dediscine-evrd>.

Opozarjamo, da se podatki o pravnih režimih varstva v sloju eVRD spreminjajo (npr. kulturna dediščina lahko pridobi ali izgubi status kulturnega spomenika, postopek vpisa dediščine v register se dokonča - namesto številke predloga je zdaj navedena evidenčna številka kulturne dediščine (EŠD), zaradi uskladitve z DKN se lahko spremenijo meje območja, lahko se spremeni kategorija varstva (npr. dediščina se varuje le še dokumentarno), v register se vpiše nova enota dediščine ...), zato je **v vseh fazah priprave prostorskega akta treba pridobiti in upoštevati ažurne podatke o kulturni dediščini**.

V prikazu stanja prostora, ki je priloga akta, mora biti v delu, ki se nanaša na območja, varovana skladno s predpisi s področja varstva kulturne dediščine, razviden vir in datum podatkov, ki jih je prostorski načrtovalec uporabil za prikaz stanja prostora.

4.2 SMERNICE ZA POSEGE V PROSTOR IN PROSTORSKE UREDITVE

4.2.1 Varstveni režimi

Pri pripravi prostorskega akta je na podlagi 75. člena ZVKD-1 potrebno obvezno upoštevati:

- varstveni režim, ki velja za kulturne spomenike, vključno z njihovimi vplivnimi območji,
- varstveni režim, ki velja za registrirana arheološka najdišča,
- varstveni režim, ki velja za varstvena območja dediščine.

V času izdaje splošnih smernic varstvena območja dediščine (25. člen ZVKD-1) še niso sprejeta in velja, da se na podlagi 131. člena ZVKD -1 za enote kulturne dediščine, vključene v strokovne zasnove varstva kulturne dediščine (Strokovne zasnove varstva kulturne dediščine, ZVKDS, februar 2008; glej točko 2.4), obvezno upoštevajo varstveni režimi in druga merila in pogoji za izvedbo posegov v prostor. Strokovne zasnove je pripravil Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije na podlagi prejšnjega Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. [7/1999](#)).

Varstveni režimi so podani in obrazloženi v »Priročniku pravnih režimov varstva, ki jih je treba upoštevati pri pripravi planov in posegih v območja kulturne dediščine«. Priročnik je objavljen na spletnem naslovu http://giskd6s.situla.org/evrdd/P_11_11_02.htm.

Na celotnem območju urejanja (celotnem območju občine) pa veljajo tudi splošna zakonska določila glede **varstva arheoloških ostalin**:

- strokovni nadzor nad posegi
Zaradi varstva arheoloških ostalin je potrebno Zavodu za varstvo kulturne dediščine Slovenije skladno s predpisi s področja varstva kulturne dediščine omogočiti dostop do zemljišč, kjer se bodo izvajala zemeljska dela, in opravljanje strokovnega nadzora nad posegi.
- odkritje arheološke ostaline
Ob vseh posegih v zemeljske plasti velja obvezujoč splošni arheološki varstveni režim, ki najditelja/lastnika zemljišča/investitorja/odgovornega vodjo del ob odkritju arheološke ostaline zavezuje, da najdbo zavaruje nepoškodovano na mestu odkritja in o najdbi takoj obvesti pristojno enoto Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, ki situacijo dokumentira v skladu z določili arheološke stroke. V primeru odkritja arheoloških ostalin, ki jim grozi nevarnost poškodovanja ali uničenja, lahko pristojni organ to zemljišče z izdajo odločbe določi za arheološko najdišče, dokler se ne opravijo raziskave arheoloških ostalin oz. se omeji ali prepove gospodarska in druga raba zemljišča, ki ogroža obstoj arheološke ostaline.

4.2.2 Smernice k strateškemu delu občinskega prostorskega načrta

4.2.2.1 Smernice za izhodišča in cilje prostorskega razvoja občine z vidika varstva kulturne dediščine

Splošno

Prostorski razvoj s svojimi prostorskimi rešitvami mora omogočati trajnostno rabo kulturne dediščine na način in v obsegu, ki dolgoročno ne povzroča degradacije kulturne dediščine ali celo izgube dediščinskih (spomeniških) lastnosti, ki se morajo ohranjati za sedanje in bodoče generacije. Kulturna dediščina je neobnovljiv vir, ki za svoj obstoj potrebuje aktivno (upo)rabo, vendar le do določenih meja.

Prostorske ureditve morajo upoštevati javno korist varstva kulturne dediščine in biti prilagojene celostnemu ohranjanju kulturne dediščine. Ne smejo biti vzrok za uničenje kulturne dediščine, ki je edinstveno, nenadomestljivo in neobnovljivo bogastvo. Prostorski razvoj je potrebno usmerjati tako, da so planske usmeritve celovite in strokovno utemeljene ter usklajene z družbenim pomenom kulturne dediščine. Družbeni pomen je vrednost, ki jo ima kulturna dediščina za skupnost in posameznike zaradi svojega kulturnega, vzgojnega, razvojnega, verskega, simbolnega in identifikacijskega potenciala ali za preučevanje strok.

Različne dejavnosti in rabe, ki se pojavljajo v prostoru, se morajo seznaniti z omejitvami in prednostmi zaradi varstva kulturne dediščine že na nivoju strateških prostorskih aktov in upoštevati varstvena načela, ki zagotavljajo ohranitev kulturne funkcije nepremične kulturne dediščine v prostoru

Vzdržen prostorski razvoj vključuje štiri vidike ali dimenzije vzdržnosti: ekonomska, socialna, okoljska in kulturna. Ohranjena kulturna dediščina in njena integracija v prostoru naj bo eden od nosilcev trajnostnega razvoja občine na vseh področjih (gospodarstvo, kmetijstvo, kultura, okolje, idr.).

Pri prostorskem načrtovanju je potrebno kulturno dediščino obravnavati kot dejavnik kakovosti prostora ter kot vir blaginje in priložnosti za razvoj. Kulturna dediščina s svojo raznovrstnostjo in kakovostjo predstavlja pomemben socialni, ekonomski, vzgojni in identifikacijski potencial, katerega mora občina izkoristiti za doseg prostorsko uravnoteženega razvoja.

Prostorsko relevantni cilji varstva kulturne dediščine določeni v zakonu, nacionalnih programih, strategijah in drugih razvojnih aktih in dokumentih

Temeljni cilji iz ZVKD-1:

- vključevanje kulturne dediščine v trajnostni prostorski razvoj občine ob spoštovanju njene posebne narave in družbenega pomena (četrti odstavek 1. člena),
- zagotavljanje uresničevanja javne koristi varstva kulturne dediščine (2. člen).

Cilji in ukrepi, ki izhajajo iz nacionalne kulturne politike – Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2014 – 2017 (Uradni list RS, št. [99/13](#)):

- posodobljen strokovni, pravni in finančni okvir za celostno ohranjanje kulturne dediščine;
 - o zagotavljanje vključevanja varstva dediščine v prostorsko in razvojno načrtovanje,
 - o upoštevanje vplivov podnebnih sprememb in novih informacijskih tehnologij na dostopnost informacij i dediščini
 - o podpora medsektorskemu sodelovanju in sodelovanju med dejavniki na nacionalni, regionalni in lokalni ravni,
 - o s posodobljenim sistemom varstva ohranjanje prostorsko enovitih in funkcionalno povezanih celot ter omejitev škodljivih vplivov na dediščino,
- vzpostaviti učinkovito in sodobno informacijsko podporo varstva nepremične kulturne dediščine, vključno s prostorskim načrtovanjem
 - o podpora sodobnim informacijskim sistemom, s katerimi podpremo upravne in strokovne procese varstva nepremične kulturne dediščine (izdaja smernic in mnenj za prostorske akte), dokumentiranja, povezljivosti podatkov in povečamo dostopnost do informacij o dediščini.

- razvijanje kulturnega turizma in s tem prepoznavnih turističnih destinacij, proizvodov in storitev, z namenom izrabe razvojnih potencialov kulturne dediščine in njenega aktivnega vključevanja v lokalni in trajnostni razvoj,
 - o kontinuirano vključevanje kulturne dediščine v razvojne, strateške in izvedbene dokumente ter politike
 - o prepoznavanje kulturnega turizma kot primerjalne razvojne prednosti in razvoj turistične ponudbe
 - o spodbujanje povezovanja posamičnih spomenikov v obliki kulturnih in tematskih poti in parkov, vključno z izgradnjo ustrezne infrastrukture (informacijske točke, pohodniške in kolesarske poti), promocije mednarodno prepoznavnih spomenikov in spomeniških območij ter razvoja povezanih programov in dejavnosti
 - o s povezovanjem drugih področij povezanih s kulturno dediščino, kot so ohranjanje narave, podjetništvo, kmetijstvo, izobraževanje, znanost, se nadgrajuje prenova in revitalizacija objektov in območij kulturne dediščine in dviga kakovost življenja, gospodarska rast in prispeva k trajnostnemu razvoju v urbanih središčih in vaških jedrih. načrtovanje prenove in oživljanja objektov ter območij, ki na kreativen način upoštevajo in nadgrajujejo značilno arhitekturo, vrtno arhitekturo, tradicionalne materiale in prostorske vrednote
- kulturna dediščina je aktivno vključena v današnje razvojne izzive, saj tvori jedro trajnostne družbe in nacionalne kulturne identitete

Cilji, ki izhajajo iz Odloka o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Uradni list RS, št. [76/04](#) in [33/07](#) – ZPNačrt):

- usmerjanje dejavnosti v prostoru na način, da ustvarjajo največje pozitivne učinke na kakovost bivalnega okolja (ohranjanje in varstvo kulturne dediščine);
- prostorski razvoj mora omogočati kakovosten razvoj in privlačnost mest ter drugih naselij (kakovost bivalnega okolja se zagotavlja z vključevanjem kulturne dediščine v urejanje, prenavo in oživljanje mest in drugih naselij);
- skozi prostorski razvoj se zagotavlja varstvo kulturne dediščine pred naravnimi in drugimi nesrečami ter zagotavlja učinkovito varstvo kulturnih dobrin v primeru oboroženega spopada;
- skozi prostorski razvoj se zagotavlja ohranjanje kulturne raznovrstnosti kot temelja nacionalne in lokalne prepoznavnosti.

4.2.2.2 Smernice za zasnovo prostorskega razvoja občine z vidika varstva kulturne dediščine

Območja za poselitev in razvoj dejavnosti:

- razmestitev dejavnosti v prostoru mora upoštevati zgodovinske, kulturne in krajinske značilnosti prostora in njihove medsebojne povezave;
- dejavnosti in posege v prostor je treba načrtovati na način, da ne prizadenejo varovanih vrednot in materialne substance kulturne dediščine, s čimer bo dosežena trajna ohranitev kulturne dediščine ali povečanje njene vrednosti;
- raba prostora in prostorske ureditve morajo z varstvom kulturne dediščine zadovoljiti potrebe sedanje generacije brez ogrožanja prihodnjih;
- kulturno dediščino je treba v največji možni meri varovati na mestu samem in situ;
- pri zasnovi razmestitve dejavnosti v prostoru je treba upoštevati vse zvrsti kulturne dediščine, ki so prisotne v območju – arheološko, stavbno, naselbinsko, memorialno in krajinsko. Pri tem je treba upoštevati varstvene usmeritve po posameznih zvrsteh kulturne dediščine;

- uvajanje rab oz. dejavnosti, ki negativno vplivajo na pričevalnost in značaj kulturne dediščine in varovane krajinske značilnosti, ni dopustno;
- dejavnosti je potrebno razvijati tako, da ustvarjajo ali ohranjajo kakovostna razmerja in strukture v krajini ter predstavljajo prostorsko in časovno kontinuiteto. Na območjih kulturne dediščine so dopustne le dejavnosti, ki ne ogrožajo njihovega varovanja, ohranjanja in vzdrževanja. Ogrožanje pomeni vzpostavitev dejavnosti, ki zahteva takšne ukrepe, da se z njimi škoduje kulturni dediščini (dejavnost, ki zahteva protihrupne ograje, dejavnost, ki zahteva gradnjo številnih novih objektov in naprav, dejavnost, ki za izvajanje potrebuje več prostora, kot ga je na območju kulturne dediščine na voljo....);
- poselitev naj se izogne že znanim registriranim arheološkim najdiščem. V robne dele najdišč in v najdišča znotraj urbanih območij se lahko posega le, če ni možno najti druge rešitve in le na osnovi rezultatov predhodno zagotovljenih arheoloških raziskav;
- pri načrtovanju območij za poselitev (vasi) je potrebno zagotavljati:
 - upoštevanje tradicionalne strukture ohranjenih kakovostnih vaških jeder in njihovo značilno podobo v prostoru (silhuete, robovi) kot dela kulturne krajine,
 - vzpodbujati notranji razvoj zlasti s kakovostno prenovo delov naselja in posameznih objektov;
- pri celovitejših posegih v območjih kulturne dediščine naj bo izbor rešitve in načrtovanje izvedeno po najvišjih strokovnih standardih, to je s pomočjo arhitekturnih in urbanističnih natečajev ter s sodelovanjem izvedencev s področja varstva kulturne dediščine.

Območja ustvarjenih kakovosti prostora

Območja ustvarjenih kakovosti prostora so vsi objekti in območja varovana skladno s predpisi s področja varstva kulturne dediščine (območja kulturne dediščine) ter krajinska območja prepoznana na nacionalni in lokalni ravni. V teh območjih niso sprejemljivi posegi, ki bi utegnili spremeniti lastnosti, vsebino in oblike ter s tem vrednost prepoznanih kakovosti prostora. Pri načrtovanju poselitve in poseganju v prostor je v teh območjih treba upoštevanja tudi varstveni vidik.

4.2.2.3 Smernice k zasnovi gospodarske javne infrastrukture lokalnega pomena z vidika varstva kulturne dediščine

Pri načrtovanju infrastrukture je potrebno zagotoviti, da je le-ta v prostor umeščena tako, da ne prizadene varovanih vrednot in materialne substance kulturne dediščine ter da se hkrati zagotovi tudi njena prostorska integriteta. Zlasti komunalna infrastruktura ima lahko zaradi svojih praviloma večjih dimenzij večplastne prostorske posledice, zato je ob izdelavi presoji vplivov na kulturno dediščino treba upoštevati tudi prostor izven zarisanih območij varovanja. Zahtevnost varstva je odvisna od pomena kulturne dediščine in od prostorskih značilnosti širšega prostora. Osnovne smernice za izvajanje varstva so:

- v največji možni meri varovati kulturno dediščino na mestu samem, kar pomeni, da se večji infrastrukturni posegi (če je le možno) kulturni dediščini izogibajo;
- komunalni in drugi infrastrukturni vodi se praviloma izvedejo podzemno (razen, če gre za poseg na arheološko najdišče in če se s predhodnimi raziskavami izkaže, da poseg ni možen);
- varovati prostorsko oz. vizualno integriteto kulturne dediščine (locirati večje objekte infrastrukture izven pomembnejših prostorskih vizur);
- posebno pozornost posvetiti lociranju in oblikovanju »GSM« baznih postaj, ki lahko posredno ali neposredno vplivajo na kulturno dediščino in njeno prostorsko pojavnost;
- načrtovati posege v prostor tako, da se zagotavlja integriteta večjih odprtih površin (varovanje vplivnih območij pred posegi, ki zmanjšujejo njihovo zgodovinsko in prostorsko pričevalnost);
- urejanje infrastrukturnih vodov s celovitimi prostorskimi dokumenti (OPPN);

- antenske naprave na objektih in območjih nepremične kulturne dediščine ne smejo spreminjati ali razvrednotiti njihovega pomena in videza;
- prosto stoječe električne omarice v varovanih območjih niso sprejemljive;
- vodotoke je treba urejati tako, da to ne bo izključevalo možnosti za izkoriščanje vode za pogon obnovljenih tehniških kulturnih spomenikov (npr. žag in mlinov).

Dodatne smernice v zvezi z zasnovo gospodarske javne infrastrukture lokalnega pomena za varstvo arheoloških ostalin

- pri načrtovanju infrastrukture se je treba izogibati območjem registriranih arheoloških najdišč in s tem zagotavljati ustrezno varstvo arheoloških ostalin. Izhodiščno načelo pri rabi prostora v varovanih območjih arheoloških najdišč je ohranjanje ostalin na površju, v zemlji in vodi v neokrnjeni obliki;
- izjemoma so dovoljeni posegi v najdišča, ki so hkrati že stavbna zemljišča po veljavnih prostorskih aktih, in v prostor robnih delov najdišč ob izpolnitvi naslednjih pogojev:
 - če ni možno najti drugih rešitev, in
 - če se na podlagi rezultatov predhodnih arheoloških raziskav izkaže, da je zemljišče mogoče sprostiti za gradnjo;
- obseg in čas izvedbe predhodnih arheoloških raziskav se določi v okviru postopka priprave podrobnega izvedbenega prostorskega akta.

4.2.2.4 Smernice k določitvi okvirnih območij naselij in razpršene poselitve z vidika varstva kulturne dediščine

Okvirna območja naselij

Smiselno naj se upoštevajo smernice v poglavju 4.2.2.2 in 4.2.2.5.

Okvirna območja razpršene poselitve

Gradnja objektov zunaj poselitvenih območij mora zadoščati tudi naslednjim merilom:

- ne sme ogrožati kulturne dediščine in njene prostorske pojavnosti;
- upoštevati je potrebno obstoječi vzorec razporeditve in velikosti objektov;
- sprememba namembnosti objektov v območjih kulturne dediščine je načeloma možna le ob ohranitvi dediščinskih lastnosti.

4.2.2.5 Smernice k razvoju poselitve in celoviti prenovi z vidika varstva kulturne dediščine

Pri načrtovanju območja za širitev naselij je potrebno upoštevati:

- varovano kulturno dediščino v naseljih;
- prednostno izrabo zemljišč, ki so tudi z vidika ohranjanja in varstva kulturne dediščine manj pomembna;
- ohranjanje kakovostnih pogledov na silhete naselij, kar je povezano z določeno nezazidljivostjo površin oziroma gradbeno disciplino;
- ohranjanje kakovostnih pogledov na dominante znotraj naselij pomeni tako gradbeno disciplino, ki ne zakriva lokacij cerkva in njihovih zvonikov, včasih poudarjenih z habitusom dreves;
- ohranjanje roba naselij in njihove povezave z zaledjem (kozolci, sadovnjaki itd.);
- potrebno bi bilo v naprej pripraviti predloge arhitekturnih rešitev za možne novogradnje (npr. hiše, kmečka gospodarska poslopja, delavnice, konjske lope...);
- poselitev naj se izogne registriranim arheološkim najdiščem. V robne dele najdišč in v najdišča znotraj urbanih območij se lahko posega le, če ni možno najti druge rešitve in le na osnovi rezultatov predhodno opravljenih arheoloških raziskav.

Pri načrtovanju poselitvenih območij podeželskih naselij in vasi je potrebno zagotavljati:

- upoštevanje tradicionalne strukture ohranjenih kakovostnih vaških jeder in njihove značilne podobe v prostoru (silhete, robovi) kot dela kulturne krajine;
- vzpodbujati notranji razvoj zlasti s kakovostno prenovo delov naselja in posameznih objektov.

Celostna prenova naj se predvidi na območjih tiste naselbinske dediščine ali spomeniških območij, kjer se kažejo:

- razvojni problemi oz. potrebe,
- neprimerno stanje in raba,
- večja stopnja ogroženosti kulturne dediščine.

4.2.2.6 Smernice k razvoju v krajini z vidika varstva kulturne dediščine

Pri načrtovanju v krajini je treba upoštevati:

- ohranjanje dediščinske kulturne krajine in drugih zvrsti kulturne dediščine ter drugih kakovostnih prostorskih struktur, ki ohranjajo in vzpostavljajo prepoznavnost krajine;
- strukturno urejenost prostora, način povezave z naselbinsko dediščino, ohranitev značilnega stika naselij in odprte krajine ter zgodovinski razvoj območja;
- ohranitev vidno privlačnih delov krajine, vedut oz. kakovostnih pogledov na naselja ter s tem prostorsko oziroma vizualno integriteto kulturne dediščine;
- izdelane raziskave s področja krajinskih, arhitekturnih in etnoloških regij ter ustrezne predpise s področja varstva kulturne dediščine;
- varstvene režime za posamezne tipe kulturne dediščine;
- pospeševati dejavnosti, ki pripomorejo k ohranitvi vrednot kulturnega in zgodovinskega okolja s kulturno dediščino, ter omejevati ali preprečevati tiste, ki jih načenjajo;
- izogibati se izkoriščanju naravnih surovin v območjih in v vplivnih območjih kulturne dediščine;
- na območju kulturne dediščine ali spomenikov ter njihovih vplivnih območij vzpodbujati dejavnosti, ki krepijo prepoznavnost območij kulturne dediščine;
- upoštevati kulturno pomembne pojavne oblike naravnih prvin (voda, reliefa, vegetacije);
- izogibati se gradnji večjih infrastrukturnih objektov v območju pomembnih prostorskih vedut;
- ohranjati oz. revitalizirati (renaturirati) naravne krajinske prvine;
- poleg kulturne dediščine upoštevati tudi druge kakovostne starejše grajene ali kako drugače ustvarjene prostorske prvine zaradi materialnega, gospodarskega, kulturnega in socialnega pomena;
- ohranjati značilno naselbinsko, krajinsko in arhitekturno tipologijo in morfologijo.

4.2.2.7 Smernice za določitev namenske rabe zemljišč z vidika varstva kulturne dediščine

- Pri določanju namenske rabe prostora je potrebno namensko rabo območij, na katerih je evidentirana kulturna dediščina, prilagoditi rabi, ki bo v največji možni meri omogočala varovanje, ohranjanje in vzdrževanje kulturne dediščine.
- Na območjih registriranih arheoloških najdišč sprememba namenske rabe glede na obstoječo dejansko rabo načeloma ni dopustna, razen v primerih, kadar spremenjena namenska raba zagotavlja izboljšanje stanja arheoloških ostalin. Namenska raba tal na arheoloških najdiščih mora v prvi vrsti zagotavljati nepoškodovanost ostalin na površju, v zemlji in v vodi, zato se morajo novi posegi znanim arheološkim najdiščem načeloma izogibati. Namenska rabe se izjemoma lahko razlikuje od dejanske rabe v kolikor stopnja

varstva posameznega arheološkega najdišča to dopušča (glede na varstveni režim, ki velja za konkretno arheološko najdišče).

- Uvajanje rab oz. dejavnosti, ki negativno vplivajo na pričevalnost in značaj kulturne dediščine in varovane krajinske značilnosti, ni dopustno.
- Na območjih kulturne dediščine in vplivnih območjih ni možno načrtovati območij za potrebe obrambe, velikih območij proizvodnih dejavnosti ali območij dejavnosti, ki bi bila v primeru oboroženega spopada potencialni cilj napada.
- Obrtne in industrijske obrate je treba umeščati v obrtno cono centralnih naselij.
- Pri načrtovanju v območjih turizma in rekreacije je potrebno omogočiti dostop javnosti do kulturnih spomenikov. V območja kulturne dediščine se lahko poleg prvotnih funkcij umeščajo tudi tista, ki služijo turistični dejavnosti ali jo dopolnjujejo.

4.2.2.8 Smernice za območja, ki se urejajo z občinskimi podrobnimi prostorskimi načrti z vidika varstva kulturne dediščine

Območja, kjer se predvideva izdelava OPPN, morajo upoštevati vso kulturno dediščino skupaj z njenimi vplivnimi območji ter režimi, ki veljajo.

Kadar se načrtuje celovita prenova v spomeniškem območju, območju naselbinske dediščine ali območju kulturne krajine, naj se območja urejajo z OPPN, katerega sestavni del je **konservatorski načrt za prenavo** (v nadaljevanju KNP). Pripravlavec OPPN mora ob izdelavi osnutka OPPN izdelati osnutek KNP, t.j. analitični del KNP skladno s Pravilnikom o konservatorskem načrtu za prenavo (Uradni list RS, št. [76/2010](#)). Do izdelave OPPN za prenavo je za vse vrste gradenj potrebno določiti prostorsko izvedbene pogoje v OPN, ki veljajo do sprejema OPPN.

V podrobnih določilih za posamezne OPPN naj se v primerih celovitejših posegov v kulturno dediščino določi tudi obveznost in pogoje za izvedbo arhitekturnega ali urbanističnega natečaja.

4.2.3 Smernice k izvedbenemu delu občinskega prostorskega načrta

Pri opredeljevanju enot urejanja prostora (EUP) in prostorskih izvedbenih pogojev (PIP) naj se upošteva kulturno dediščino (meje kulturne dediščine in zanj veljavne varstvene režime). Večinoma je neustrezno, če meje EUP razdelijo območja kulturne dediščine na dva ali več ločenih območij.

4.2.3.1 PIP glede namembnosti in vrste posegov v prostor

A) Vrste gradenj, ki so opredeljene s predpisi o graditvi objektov:

Na objektih varovanih skladno s predpisi s področja varstva kulturne dediščine je dopustno takšno **vzdrževanje objekta**, s katerim ne bodo prizadeti varovani elementi in s tem soglaša pristojna strokovna javna služba.

Rekonstrukcije zakonito zgrajenih stavb, ki so varovane na podlagi predpisov s področja varstva kulturne dediščine, so dopustne, pri čemer se prostornina stavbe ne sme povečati. Izjemoma se lahko poveča za toliko, kot to omogočajo drugi predpisi (to je do 10%), če sprememba velikosti ne prizadene varovanih elementov stavbe in s tem soglaša pristojna strokovna javna služba.

Gradnje novih objektov, dozidave in nadzidave obstoječih objektov so možne v primerih, kadar se s tem izboljša stanje območja kulturne dediščine ali izjemoma, kadar ni mogoče zagotoviti primernejše lokacije ali rešitve. Pri tem gradnja ne sme spreminjati lastnosti, zaradi katerih je območje ali objekt pridobilo status kulturne dediščine, in je skladna z veljavnimi varstvenimi režimi.

Odstranitve objektov, ki so kulturna dediščina ali so razglašeni za kulturni spomenik, niso dopustne, razen pod pogoji, kot jih določajo predpisi s področja varstva kulturne dediščine. V ta namen mora biti predhodno pridobljeno soglasje v skladu z 31. členom ZVKD-1. Ta določa, da se kulturnovarstveno soglasje, s katerim se dovoljuje odstranitev kulturnega spomenika ali registrirane nepremične kulturne dediščine, lahko izda, če se ugotovi dotrajanost ali poškodovanost spomenika ali dediščine, ki je ni mogoče odpraviti z običajnimi sredstvi, ali če spomenik ali dediščina ogroža varnost ljudi in premoženje.

Če se lokacija objekta, ki je bil odstranjen skladno z 31. členom ZVKD-1, nahaja znotraj območja naselbinske dediščine ali kulturne krajine, mora nov objekt upoštevati varstvene režime, ki za to območje veljajo, ne glede na ostala določila, ki veljajo za to enoto urejanja prostora.

Na območjih kulturne dediščine je zaželeno gradnja, s katero se sanira območja in skozi čas vzpostavi enotno identiteto območja.

B) Vrste nezahtevnih in enostavnih objektov glede na namen

Na območjih varovanih skladno s predpisi s področja varstva kulturne dediščine so dopustni tisti nezahtevni in enostavni objekti, ki so skladni z varstvenim režimom kulturne dediščine. Treba je upoštevati naslednje splošne usmeritve:

- z izbiro lokacije in lege nezahtevnih in enostavnih objektov ne smejo biti prizadete varovane vrednote objekta ali območja kulturne dediščine ter prepoznavne značilnosti in materialna substanca, ki so nosilci teh vrednot;
- rešitve naj bodo podrejene osnovnim objektom, prvenstveno z uporabo lokalnih, avtohtonih materialov in arhitekturnih značilnosti;
- v določenih primerih je primerno objekte izvesti tudi podzemno;
- v naselbinskih območjih in območjih kulturne krajine naj se oblikovanje ureja na celosten način (pripravijo naj se "tipske" rešitve po posameznih vrstah objektov);
- posebno pozornost je potrebno nameniti robovom naselij in vedutno (krajinsko) izpostavljeni kulturni dediščini;
- v nekaterih primerih je izvedba objektov lahko dopustna samo začasno ali sezonsko.

Konkretizacija skladnosti gradnje ali postavitve posameznega nezahtevnega ali enostavnega objekta z varstvenim režimom kulturne dediščine, se preveri skozi postopek pridobivanja kulturnovarstvenih pogojev in kulturnovarstvenega soglasja.

C) agrarne operacije, s katerimi se spreminja prostor

Na območjih, varovanih po predpisih s področja varstva kulturne dediščine, kjer se varuje prostorski kontekst dediščine ali spomenika (vplivna območja), agrarne operacije, ki spreminjajo prostor (arondacije, komasacije, melioracije), niso dopustne.

4.2.3.2 PIP glede lege objektov

- V območjih naselbinske dediščine je treba ohranjati značilno obstoječo naselbinsko zasnovo (parcelacijo) in druge varovane elemente (lega objektov, odmiki od sosednjih zemljišč, gostota objektov, razmerje med pozidanim in nepozidanim prostorom);
- položaj objektov na parceli mora biti v območjih naselbinske dediščine skladen z zazidalno strukturo naselja;
- regulacijske črte v območjih naselbinske dediščine morajo slediti obstoječim.

4.2.3.3 PIP glede velikosti

- V območjih naselbinske dediščine se morajo PIP glede prostornine ter višinskih in tlorisnih gabaritov objektov prilagajati obstoječim kakovostim območja;
- v enotah urejanja prostora, kjer so posamezni objekti kulturne dediščine (npr. stavbna dediščina, memorialna dediščina), gradnje ne smejo zmanjšati ali prizadeti varovane vrednote (npr. prostorska pojavnost objekta stavbne dediščine). PIP glede prostornine ter višinskega in tlorisnega gabarita se morajo pri gradnjah novega objekta, dozidavah ali nadzidavah obstoječih objektov, prilagajati varovanim objektom kulturne dediščine;
- faktor zazidanosti: Na območjih kulturne dediščine je stopnja izkoriščenosti zemljišč podana z dejanskim stanjem. V izjemnih, za ohranitev kulturne dediščine ključnih primerih, je stopnja izkoriščenosti zemljišč mogoče spremeniti v skladu s podrobnejšimi kulturno varstvenimi pogoji.

4.2.3.4 PIP glede oblikovanja

Oblikovanje na območjih kulturne dediščine (naselbinske dediščine, vplivnih območjih), mora slediti značilnostim prostora in obstoječe grajene strukture, ki je prepoznana kot varovana vrednota območja.

Podrobnejše usmeritve v zvezi z varstvom **stavbne dediščine** so še:

- pri posegih v poti in ceste ni dopustno višanje nivoja terena v odnosu do stavbne dediščine;
- izvedba plinskih, elektro in ostalih omaric na obcestnih oz. glavnih fasadah ni dopustna (možna je izvedba v hodniku ali talna izvedba), upoštevati je treba tudi barvo stavbe;
- izvedba samostojnih in vidnih infrastrukturnih omaric ob stavbni dediščini ni dopustna;
- izvedba satelitskih anten na vidnih mestih ni dopustna, kar velja tudi za postavljanje zunanjih enot klimatskih naprav.

Podrobnejše usmeritve v zvezi z varstvom **naselbinske dediščine** so še:

- poleg stavb se ohranjajo tudi drugi členi naselja, kot so sadovnjaki, vrtovi, drevoredi, pomembnejša drevesa, vse oblike in vrste tradicionalnih ograj, kamniti oporni zidovi itd.;
- vsi infrastrukturni vodi naj se izvajajo podzemno;
- umeščanje sanitarnih otokov ne sme zmanjšati ali prizadeti varovanih vrednot naselbinske dediščine;
- združevanje naselij med sabo ni dopustno.

4.2.3.5 PIP glede parcelacije

Gradbene parcele naj bodo prilagojene tradicionalnemu vzorcu parcelacije in morfologiji prostora.

4.2.3.6 PIP glede celostnega ohranjanja kulturne dediščine

V določbe akta, ki se nanašajo na prostorsko izvedbene pogoje za celostno ohranjanje kulturne dediščine, naj se povzamejo naslednja določila, ki določajo vsebine glede:

- opredelitev objektov in območij, ki so varovani na podlagi predpisov s področja varstva kulturne dediščine, in v katerih dokumentih so prikazani;
- dopustnih gradenj in posegov v objekte in območja kulturne dediščine;
- PIP, ki veljajo za objekte in območja kulturne dediščine ter arheološke ostaline;
- obveznosti glede pridobivanja pogojev in soglasij (kulturnovarstveni pogoji in soglasje za poseg, kulturnovarstveno soglasje za izvedbo raziskave in odstranitev arheološke ostaline, kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev kulturne dediščine, kulturnovarstveno soglasje za poseg v EUP);
- pogoji za zahtevo po izvedbi raziskave kulturne dediščine ali izdelave konservatorskega načrta;
- pogoji za zahtevo po izvedbi arhitekturnega ali urbanističnega natečaja.

Predlagamo, da se v odlok vključi naslednje besedilo:

» *Prostorski izvedbeni pogoji glede celostnega ohranjanja kulturne dediščine*

- (1) *Sestavni del OPN so objekti in območja kulturne dediščine, varovani skladno s predpisi s področja varstva kulturne dediščine (v nadaljevanju objekti in območja kulturne dediščine). To so kulturni spomeniki, vplivna območja kulturnih spomenikov, varstvena območja dediščine, registrirana kulturna dediščina, vplivna območja dediščine.*
- (2) *Objekti in območja kulturne dediščine so razvidni iz prikaza stanja prostora, ki je veljal ob uveljavitvi odloka o občinskem prostorskem načrtu in je njegova obvezna priloga, in iz veljavnih predpisov s področja varstva kulturne dediščine (aktov o razglasitvi kulturnih spomenikov, aktov o določitvi varstvenih območij dediščine).*
- (3) *Na objektih in območjih kulturne dediščine so dovoljeni posegi, ki prispevajo k trajni ohranitvi dediščine ali zvišanju njene vrednosti ter kulturno dediščino varujejo in ohranjajo na mestu samem (in situ).*
- (4) *Gradnja novega objekta, vključno z dozidavo in nadzidavo ter deli, zaradi katerih se bistveno spremeni zunanji izgled objekta, in rekonstrukcija objekta na objektih in območjih kulturne dediščine nista dovoljeni, če so s tem prizadete varovane vrednote objekta ali območja kulturne dediščine in prepoznavne značilnosti in materialno substanco, ki so nosilci teh vrednot.*
- (5) *Odstranitve objektov ali območij ali delov objektov ali območij kulturne dediščine niso dopustne, razen pod pogoji, ki jih določajo predpisi s področja varstva kulturne dediščine.*
- (6) *Na objektih in območjih kulturne dediščine veljajo pri gradnji in drugih posegih v prostor prostorski izvedbeni pogoji za celostno ohranjanje kulturne dediščine. V primeru neskladja ostalih določb tega odloka s prostorsko izvedbenimi pogoji glede celostnega ohranjanja kulturne dediščine veljajo pogoji celostnega ohranjanja kulturne dediščine.*
- (7) *Objekte in območja kulturne dediščine je potrebno varovati pred poškodovanjem ali uničenjem tudi med gradnjo – čez objekte in območja kulturne dediščine ne smejo potekati gradbiščne poti, obvozi, vanje ne smejo biti premaknjene potrebne ureditve vodotokov, namakalnih sistemov, komunalna, energetska in telekomunikacijska infrastruktura, ne smejo se izkoriščati za deponije viškov materialov ipd.*

- (8) Za kulturne spomenike in njihova vplivna območja veljajo prostorski izvedbeni pogoji, kot jih opredeljuje varstveni režim konkretnega akta o razglasitvi kulturnega spomenika. V primeru neskladja določb tega odloka z varstvenimi režimi, ki veljajo za kulturni spomenik, veljajo prostorski izvedbeni pogoji, določeni z varstvenim režimom v aktu o razglasitvi. Za kompleksne posege oziroma za posege v strukturne elemente spomenika je treba izdelati konservatorski načrt, ki je del projektne dokumentacije za pridobitev soglasja. Pogoji priprave in izdelave konservatorskega načrta so določeni s predpisi s področja varstva kulturne dediščine. S kulturnovarstvenim soglasjem se potrdi konservatorski načrt in usklajenost projektne dokumentacije s konservatorskim načrtom.
- (9) Za varstvena območja dediščine veljajo prostorski izvedbeni pogoji, kot jih opredeljuje varstveni režim akta o določitvi varstvenih območij dediščine. V primeru neskladja določb tega odloka z varstvenimi režimi, ki veljajo za varstvena območja dediščine, veljajo prostorski izvedbeni pogoji, določeni z varstvenim režimom v aktu o določitvi varstvenih območij dediščine.
- (10) Za registrirano kulturno dediščino, ki ni kulturni spomenik in ni varstveno območje dediščine, velja, da posegi v prostor ali načini izvajanja dejavnosti, ki bi prizadeli varovane vrednote ter prepoznavne značilnosti in materialno substanco, ki so nosilci teh vrednot, niso dovoljeni. V primeru neskladja določb tega odloka z varstvenimi režimi, ki veljajo za registrirano kulturno dediščino, veljajo prostorski izvedbeni pogoji, določeni v tem členu. Za registrirano kulturno dediščino veljajo dodatno še prostorski izvedbeni pogoji, kot jih opredeljujejo varstveni režimi za posamezne tipe kulturne dediščine in so navedeni v tem členu.

Za registrirano stavbno dediščino: ohranjajo se varovane vrednote, kot so:

- tlorisna in višinska zasnova (gabariti),
- gradivo (gradbeni material) in konstrukcijska zasnova,
- oblikovanost zunanjsčine (členitev objekta in fasad, oblika in naklon strešin, kritina, stavbno pohištvo, barve fasad, fasadni detajli),
- funkcionalna zasnova notranjosti objektov in pripadajočega zunanjega prostora,
- sestavine in pritikline,
- stavbno pohištvo in notranja oprema,
- komunikacijska in infrastrukturna navezava na okolico,
- pojavnost in vedute (predvsem pri prostorsko izpostavljenih objektih - cerkvah, gradovih, znamenjih itd.),
- celovitost kulturne dediščine v prostoru (prilagoditev posegov v okolici značilnostim stavbne dediščine),
- zemeljske plasti z morebitnimi arheološkimi ostalinami.

Za registrirano naselbinsko dediščino: ohranjajo se varovane vrednote, kot so:

- naselbinska zasnova (parcelacija, komunikacijska mreža, razporeditev odprtih prostorov),
- odnosi med posameznimi stavbami ter odnos med stavbami in odprtim prostorom (lega, gostota objektov, razmerje med pozidanim in nepozidanim prostorom, gradbene linije, značilne funkcionalne celote),
- prostorsko pomembnejše naravne prvine znotraj naselja (drevesa, vodotoki itd.),
- prepoznavna lega v prostoru oziroma krajini (glede na reliefne značilnosti, poti itd.),
- naravne in druge meje rasti ter robovi naselja,
- podoba naselja v prostoru (stavbne mase, gabariti, oblike strešin, kritina),
- odnosi med naseljem in okolico (vedute na naselje in pogledi iz njega),
- stavbno tkivo (prevladujoč stavbni tip, javna oprema, ulične fasade itd.),
- oprema in uporaba javnih odprtih prostorov,
- zemeljske plasti z morebitnimi arheološkimi ostalinami.

Za registrirano kulturno krajino in zgodovinsko krajino: ohranjajo se varovane vrednote, kot so:

- krajinska zgradba in prepoznavna prostorska podoba (naravne in grajene ali oblikovane sestavine),
- značilna obstoječa parcelna struktura, velikost in oblika parcel ter členitve (živice, vodotoki z obrežno vegetacijo, osamela drevesa),
- tradicionalna raba zemljišč (sonaravno gospodarjenje v kulturni krajini),
- tipologija krajinskih sestavin in tradicionalnega stavbarstva (kozolci, znamenja, zidanice),
- odnos med krajinsko zgradbo oziroma prostorsko podobo in stavbo oziroma naseljem,
- avtentičnost lokacije pomembnih zgodovinskih dogodkov,
- preoblikovanost reliefa in spremljajoči objekti, grajene strukture, gradiva in konstrukcije ter likovni elementi in
- zemeljske plasti z morebitnimi arheološkimi ostalinami.

Za registrirano vrtnoarhitekturno dediščino: ohranjajo se varovane vrednote, kot so:

- zasnova (oblika, struktura, velikost, poteze),
- grajene ali oblikovane sestavine (grajene strukture, vrtna oprema, likovni elementi),
- naravne sestavine (rastline, vodni motivi, relief),
- podoba v širšem prostoru oziroma odnos kulturne dediščine z okolico (ohranjanje prepoznavne podobe, značilne, zgodovinsko pogojene in utemeljene meje),
- rastišče z ustreznimi ekološkimi razmerami, ki so potrebne za razvoj in obstoj rastlin, in
- vsebinska, funkcionalna, likovna in prostorska povezanost med sestavinami prostorske kompozicije in stavbami ter površinami, pomembnimi za delovanje celote.

Za registrirano arheološko najdišče velja, da ni dovoljeno posegati v prostor na način, ki utegne poškodovati arheološke ostaline. Registrirana arheološka najdišča s kulturnimi plastmi, strukturami in premičnimi najdbami se varujejo pred posegi ali uporabo, ki bi lahko poškodovali arheološke ostaline ali spremenili njihov vsebinski in prostorski kontekst.

Prepovedano je predvsem:

- odkopavati in zasipavati teren, globoko orati, rigolati, meliorirati kmetijska zemljišča, graditi gozdne vlake,
- poglobljati morsko dno in dna vodotokov ter jezer,
- ribariti z globinsko vlečno mrežo in se sidrati,
- gospodarsko izkoriščati rudnine oziroma kamnine in
- postavljati ali graditi trajne aličasne objekte, vključno z nadzemno in podzemno infrastrukturo ter nosilci reklam ali drugih oznak, razen kadar so ti nujni za učinkovito ohranjanje in prezentacijo arheološkega najdišča.

Izjemoma so dovoljeni posegi v posamezna najdišča, ki so hkrati stavbna zemljišča znotraj naselij, in v prostor robnih delov najdišč ob izpolnitvi naslednjih pogojev:

- če ni možno najti drugih rešitev in
- če se na podlagi rezultatov opravljenih predhodnih arheoloških raziskav izkaže, da je zemljišče možno sprostiti za gradnjo.

V primeru, da se območje urejuje z OPPN, je treba predhodne arheološke raziskave v smislu natančnejše določitve vsebine in sestave najdišča opraviti praviloma že v okviru postopka priprave izvedbenega akta.

Za registrirano memorialno dediščino: ohranjajo se varovane vrednote, kot so:

- avtentičnost lokacije,
- materialna substanca in fizična pojavnost objekta ali drugih nepremičnin,
- vsebinski in prostorski kontekst območja z okolico ter vedute.

Za drugo registrirano dediščino: ohranjajo se varovane vrednote, kot so:

- materialna substanca, ki je še ohranjena,
- lokacija in prostorska pojavnost,
- vsebinski in prostorski odnos med dediščino in okolico.

(11) V vplivnih območjih kulturne dediščine velja, da morajo biti posegi in dejavnosti prilagojeni celostnemu ohranjanju kulturne dediščine. Ohranja se prostorska integriteta, pričevalnost in dominantnost kulturne dediščine, zaradi katere je bilo vplivno območje določeno.

(12) Za poseg v kulturni spomenik, vplivno območje kulturnega spomenika, varstveno območje dediščine ali registrirano dediščino, ki je razvidna iz prikaza stanja prostora, ki je veljal ob uveljavitvi odloka o občinskem prostorskem načrtu, je treba pridobiti kulturnovarstvene pogoje in soglasje za posege po predpisih s področja varstva kulturne dediščine.

Kulturnovarstveno soglasje je treba pridobiti tudi za posege v posamezno EUP, če je tako določeno s posebnimi prostorsko izvedbenimi pogoji, ki veljajo za to območje urejanja.

Za kompleksne posege oziroma za posege v strukturne elemente spomenika je treba pripraviti konservatorski načrt, ki je del projektne dokumentacije za pridobitev kulturnovarstvenega soglasja. Pogoji priprave in izdelave konservatorskega načrta so določeni s predpisi s področja varstva kulturne dediščine. S kulturnovarstvenim soglasjem se potrdi konservatorski načrt in usklajenost projektne dokumentacije s konservatorskim načrtom.

Če se upravičeno domneva, da je v nepremičnini, ki je predmet posegov, neodkrita dediščina, in obstaja nevarnost, da bi z načrtovanimi posegi bilo povzročeno njeno poškodovanje ali uničenje, je treba izvesti predhodne raziskave skladno s predpisi s področja varstva kulturne dediščine. Obseg in čas predhodnih raziskav dediščine določi pristojna javna služba. Za izvedbo raziskave je treba pridobiti kulturnovarstveno soglasje za raziskavo po predpisih s področja varstva kulturne dediščine

(13) Za poseg v objekt ali območje kulturne dediščine se štejejo vsa dela, dejavnosti in ravnanja, ki kakorkoli spreminjajo videz, strukturo, notranja razmerja in uporabo dediščine ali ki dediščino uničujejo, razgrajujejo ali spreminjajo njeno lokacijo. To so tudi vsa dela, ki se štejejo za vzdrževanje objekta skladno s predpisi s področja graditve objektov in drugi posegi v prostor, ki se ne štejejo za gradnjo in so dopustni na podlagi odloka OPN ali drugih predpisov.

(14) Za izvedbo predhodne arheološke raziskave na območju kulturnega spomenika, registriranega arheološkega najdišča, stavbne dediščine, naselbinske dediščine, kulturne krajine ali zgodovinske krajine je treba pridobiti kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev arheološke ostaline po predpisih s področja varstva kulturne dediščine. Pred pridobitvijo kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo in odstranitev arheološke ostaline je pri pristojni območni enoti Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije treba pridobiti podatke o potrebnih predhodnih arheoloških raziskavah – obseg in čas predhodnih arheoloških raziskav določi pristojna javna služba.

(15) Na območjih, ki še niso bila predhodno arheološko raziskana in ocena arheološkega potenciala zemljišča še ni znana, se priporoča izvedba predhodnih arheoloških raziskav pred gradnjo ali posegi v zemeljske plasti.

(16) *Ob vseh posegih v zemeljske plasti velja obvezujoč splošni arheološki varstveni režim, ki najditelja/lastnika zemljišča/investitorja/odgovornega vodjo del ob odkritju arheološke ostaline zavezuje, da najdbo zavaruje nepoškodovano na mestu odkritja in o najdbi takoj obvesti pristojno enoto Zavoda za varstvo kulturne dediščine, ki situacijo dokumentira v skladu z določili arheološke stroke.*

(17) *Zaradi varstva arheoloških ostalin je potrebno pristojni osebi Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije omogočiti dostop do zemljišč, kjer se bodo izvajala zemeljska dela, in opravljanje strokovnega nadzora nad posegi.«*

Odlok naj tudi konkretizira pogoje za zahtevo po izvedbi arhitekturnega ali urbanističnega natečaja

4.2.3.7 PIP na območjih predvidenih OPPN-jev

Do sprejetja OPPN so na teh območjih dopustna vzdrževalna dela in rekonstrukcije obstoječih objektov ter novogradnje v najmanjšem možnem obsegu, ki ne posegajo v varovane vrednote kulturne dediščine ter so v skladu z varstvenim režimom.

4.3 USMERITVE ZA PRESOJO VPLIVOV IZVEDBE PLANA NA OKOLJE Z VIDIKA VARSTVA KULTURNE DEDIŠČINE V OKVIRU POSTOPKA CELOVITE PRESOJE VPLIVOV NA OKOLJE

4.3.1 Usmeritve za presojo vplivov izvedbe plana na kulturno dediščino v okviru postopka celovite presoje vplivov na okolje

Predmet presojanja ni samo kulturna dediščina, ki se nahaja v območju umeščanja novih ureditev, ampak vsa kulturna dediščina, na katero ima izvedba plana lahko vpliv (kulturna dediščina, ki je v bližini oz. širšem območju). Z vidika presojanja vplivov na kulturno dediščino je treba upoštevati vse vrste vplivov (neposredni, daljinski, kumulativni in sinergijski, kratkoročni, srednjeročni, dolgoročni, trajni in začasni vplivi na kulturno dediščino) glede na specifičnost predmeta načrtovanja oz. načrtovane posege v prostor ali prostorske ureditve. Vpliv oz. stopnja vpliva ni odvisna samo od fizičnega poseganja v kulturno dediščino, temveč od obsega in značilnosti posega ter značilnosti objekta ali območja kulturne dediščine (zvrst, umeščenost v prostor, valorizacija, varstvena usmeritev / režim, ocena stanja).

Viri podatkov so: Priročnik pravnih režimov varstva, ki jih je treba upoštevati pri pripravi planov in posegih v območja kulturne dediščine, strokovne zasnove za varstvo kulturne dediščine, odloki o razglasitvah kulturnih spomenikov in izdane smernice. Pri opisu stanja se je treba dosledno sklicevati na evidenčne številke dediščine (EŠD) iz Registra nepremične kulturne dediščine (in ne na stare evidenčne oznake kulturne dediščine iz prostorskih aktov oz. strokovnih podlag) in uporabljati aktualno, s predpisi določeno, terminologijo s področja varstva kulturne dediščine.

Povzame se varstvene režime območij in objektov, na katere se neposredno ali posredno nanaša prostorski akt, saj so za presojo vplivov ključni ti in ne le dejstvo prisotnosti kulturne dediščine. Pri kompleksnejših planih, ki obravnavajo velika območja (npr. občinski prostorski akti) ne gre opisovati režimov vseh območij in objektov znotraj ureditvenega območja, smiselno pa je povzeti splošne varstvene režime za posamezen tip kulturne dediščine.

Kot najbolj splošen je moč priporočiti kazalec "območja in objekti kulturne dediščine" oz. "prisotnost območij in objektov kulturne dediščine". Vendar je pri tem pomembno, da ne gre le za prisotnost kulturne dediščine, temveč upoštevanje statusa, zvrsti, varstvenega režima ter ogroženosti, ki jo je moč opredeliti kot kombinacijo stanja in rabe območij in objektov kulturne dediščine.

Osnovno izhodišče vrednotenja je, da vsako poseganje plana v območje ali objekt še ne pomeni tudi negativnega vpliva na kulturno dediščino, temveč je vpliv oz. stopnja vpliva odvisna od značilnosti posega in značilnosti območja oz. objekta kulturne dediščine, torej od statusa, zvrsti in ogroženosti območij in objektov.

V primeru večjih posegov, ki bi morebiti pomenili poslabšanje stanja dominantne lege posameznih kulturnih spomenikov v prostoru, se vplivno območje lahko tudi poveča. To pomeni, da je v takšnih primerih potrebno v presoji vplivov na okolje upoštevati kulturno dediščino tudi izven območja posega, saj je treba ovrednotiti tudi daljinski, sinergijski, kumulativni in dolgoročni vpliv.

Okoljsko poročilo naj ovrednoti:

- vpliv prostorskega koncepta OPN v odnosu do strateških usmeritev celostnega varstva kulturne dediščine;
- vpliv opredeljene namenske rabe v odnosu do varstvenih režimov kulturne dediščine in njihovih vplivnih območij;
- vpliv konceptualnih usmeritev za pripravo urbanističnih načrtov na celostno varstvo kulturne dediščine glede na to, da je v naselju večje število objektov in / ali območij kulturne dediščine;
- ali so bile enote urejanja prostora opredeljene z upoštevanjem celovitosti kulturne dediščine in njihovih vplivnih območij;
- ali so bili predlagani taki splošni prostorsko izvedbeni pogoji, ki podpirajo celostno ohranjanje kulturne dediščine;
- ali so bili predlagani taki prostorsko izvedbeni pogoji v enotah urejanja prostora, kjer je prisotna kulturna dediščina, da podpirajo njeno celostno ohranjanje in upoštevajo varstvene režime iz strokovnih zasnov in aktov o razglasitvi;
- ali je podrobnejša namenska raba združljiva z varstvenimi režimi kulturne dediščine in njihovih vplivnih območij;
- ali je varstvo arheoloških ostalin po ZVKD-1 (registrirana arheološka najdišča in površine, ki še niso bile ovrednotene z vidika varstva arheoloških ostalin) v OPN ustrezno zagotovljeno?

4.3.2 Usmeritve za presojo vplivov izvedbe plana na arheološke ostaline v okviru postopka celovite presoje vplivov na okolje

Kadar obstoječi podatki o prisotnosti arheoloških ostalin na načrtovanem območju urejanja niso celoviti in ne omogočajo priprave okoljskega poročila, se v okviru celovite presoje vplivov na okolje (v nadaljevanju: CPVO), če se bo ta pripravljala na podlagi Uredbe o vrstah posegov na okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje (v nadaljevanju: Uredba PVO), za območja predvidenih ureditev, ki zapadejo pod Uredbo PVO, lahko zahteva izvedbo predhodnih arheoloških raziskav - predhodno oceno arheološkega potenciala. S temi raziskavami se pridobijo informacije potrebne za vrednotenje kulturne dediščine in natančno določijo ukrepi varstva. Gre za raziskave na območjih, ki še niso bila raziskana in ocena arheološkega potenciala zemljišča še ni znana (izven območij registriranih arheoloških najdišč).

Dokler raziskave niso opravljene in pridobljene dodatne informacije, ni mogoče ugotoviti vpliva izvedbe prostorskega akta na arheološko kulturno dediščino.

V primeru, da se bo za prostorski akt izvajal postopek CPVO na podlagi Uredbe PVO, je potrebno pridobiti dopolnilne smernice, s katerimi bo Ministrstvo opredelilo ali je predhodne arheološke raziskave za oceno arheološkega potenciala zemljišča obvezno treba opraviti ali ne. V primeru, da je raziskava obvezna, bo z dopolnilnimi smernicami podana tudi konkretizacija predhodnih arheoloških raziskav.

V vlogi za izdajo dopolnilnih smernic morajo biti predstavljeni podatki o posegih, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje skladno s predpisi s področja varstva okolja:

- vrsta posega (iz Uredbe o vrstah posegov v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje) in opis posega,
- točna lokacija, vključno s številkami parcel (tudi v »shp« obliki),
- kopija odločbe MOP o potrebnosti izvedbe celovite presoje vplivov na okolje ali vsaj številko in datum dokumenta.

Za predhodne arheološke raziskave je skladno z 31. členom ZVKD-1 treba pridobiti kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev arheoloških ostalin, razen če dela opravi ZVKDS v okviru javne službe. Kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev izda minister pristojen za področje varstva kulturne dediščine.

4.4 SMERNICE PRIPOROČILNE NARAVE

4.4.1 Smernice priporočilne narave za registrirano kulturno dediščino, ki ni v strokovnih zasnovah

Za registrirano kulturno dediščino, ki ni razglašena za kulturni spomenik in ni vključena v strokovne zasnove varstva kulturne dediščine (glej poglavje 2.4), priporočamo, da jo občina vključi v prostorski akt. Predlagamo, da pri pripravi prostorskih rešitev upošteva varstvene usmeritve, ki so vsebinsko enake varstvenim režimom dediščine iz strokovnih zasnov, ter določi obveznost pridobivanja kulturnovarstvenih soglasij.

Ta kulturna dediščina je bila vpisana oziroma se je postopek vpisa v Register nepremične kulturne dediščine začel po 1. marcu 2008 (uveljavitev ZVKD-1). V podatkih o pravnih režimih varstva dediščine (sloj eVrd) ima ta kulturna dediščina oznako za režim: »dediščina priporočilno«.

V primeru, da bo občina upoštevala priporočilo, je potrebno med določbe, ki se nanašajo na obveznosti glede pridobivanja kulturnovarstvenih soglasij, dodati, da se kulturnovarstveno soglasje pridobiva tudi za to dediščino. Pravni status oziroma varstveni režim ji bo dodeljen s prostorskim aktom. V preglednici kulturne dediščine v prikazu stanja prostora je zato potrebno za to dediščino oznako režima iz »dediščine priporočilno« spremeniti v »dediščina«.

4.4.2 Smernice priporočilne narave k načrtovanim prostorskim ureditvam

Pri pripravi prostorskega akta naj se upošteva tudi:

- druge kakovostne starejše grajene ali kako drugače ustvarjene prostorske prvine zaradi materialnega, gospodarskega, kulturnega in socialnega pomena;
- ostalo značilno naselbinsko, krajinsko in arhitekturno tipologijo in morfologijo;
- pospeševanje dejavnosti, ki pripomorejo k ohranitvi vrednot antropogenega okolja ter omejevanje ali preprečevanje tistih, ki jih načenjajo;

- usmerjanje izvajanja dejavnosti tako, da se ustvarjajo ali ohranjajo kakovostna razmerja in strukture ter s tem vzpostavljajo prostorske in časovne kontinuitete.

4.4.3 Smernice priporočilne narave za varstvo arheoloških ostalin izven območij registriranih arheoloških najdišč (v primerih, ko se v okviru postopka CPVO ne izvede predhodnih arheoloških raziskav skladno s poglavjem 4.3.2)

Na območjih prostorskih aktov, ki so podlaga za posege v prostor in za katere predhodne arheološke raziskave še niso bile opravljene, je priporočljivo že v času priprave prostorskega akta izvesti predhodne arheološke raziskave – predhodno oceno arheološkega potenciala.

Predhodna ocena arheološkega potenciala je namenjena pridobivanju informacij o ranljivosti oziroma primernosti prostora glede na predlagano namensko rabo oziroma prostorsko ureditev. Rezultati raziskav omogočajo ustreznejše opredelitve prostorskih ureditev z vidika varstva arheološke dediščine in ustreznejše določitev rešitev in ukrepov za celostno ohranjanje kulturne dediščine. Z izvedbo predhodnih arheoloških raziskav se občutno zmanjša možnost naknadnih naključnih najdb arheoloških ostalin ob posegih v prostor. Ker predhodna ocena arheološkega potenciala za obravnavano območje še ni bila izdelana, predlagamo, da te raziskave pripravljavec prostorskega akta naroči že v času priprave prostorskega akta.

Čas, ki je potreben za izvedbo predhodnih raziskav za sprostitev zemljišča, obremenitev investicij(e) s stroški raziskav (izkopavanje in poizkopavalni postopki), kot tudi možnost zahteve po spremembi izvedbenih načrtov in prezentiranju odkrite arheološke dediščine *in situ* so po našem mnenju dovolj tehtni razlogi, da je tudi pripravljavcu prostorskega akta (občini) v interesu, da se predhodne arheološke raziskave (ocena arheološkega potenciala) izvedejo pred sprejetjem prostorskih aktov in s tem poveča pravna varnost investorjev.

V skladu z določili 31. člena ZVKD-1 izda kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev arheološke dediščine minister, pristojen za področje varstva kulturne dediščine.

5. ZAKLJUČEK

Izdani dokument predstavlja splošne smernice za načrtovanje občinskega prostorskega načrta za področje varstva nepremične kulturne dediščine. **Občini predlagamo, da zaprosi Ministrstvo za izdajo posebnih smernic.**

S posebnimi smernicami bodo lahko podane naslednje dodatne vsebine:

- pregled kulturne dediščine v občini z oceno stanja in ogroženosti,
- konkretna stališča oziroma opredelitve do načrtovanih ureditev oziroma podrobne namenske rabe prostora po enotah urejanja prostora glede na kulturno dediščino in zanj veljaven varstveni režim.

Izdelava teh vsebin je mogoča le, če občina z vlogo za izdajo posebnih smernic posreduje Ministrstvu **poleg tekstualnega (vsaj strateškega) dela odloka OPN tudi vektorske podatke o enotah urejanja prostora za celotno območje občine in pripadajoči jim podrobni namenski rabi prostora. Digitalni podatki morajo biti pripravljani v skladu s Tehničnimi pravili za pripravo občinskih prostorskih aktov v digitalni obliki (MOP, oktober 2008, Ljubljana) v aktivni digitalni obliki (»shp« obliki).**

V primeru, da bodo posamezne nove ureditve (predlogi sprememb namenske rabe prostora glede na veljavni prostorski akt) posebej označene in obrazložene, bodo v posebnih smernicah lahko podana tudi stališča do teh ureditev.

Prostorski načrt občine naj upošteva vsebino navedenih smernic. **Predlog Občinskega prostorskega načrta je treba posredovati Ministrstvu v pregled in pridobitev mnenja** (79. člen ZVKD-1). Vloga naj bo v vednost posredovana tudi pristojni območni enoti Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, ki pripravlja strokovna gradiva za Ministrstvo (84. člen ZVKD-1). **Zahtevi za izdajo mnenja morata biti priložena predlog prostorskega akta in obrazložitev o upoštevanju smernic.**

Glede na namen in vsebino občinskega prostorskega načrta predlagamo, da se pripravljavec prostorskega akta pri izdelavi dopoljenega osnutka OPN po potrebi poveže s pristojno območno enoto Zavoda za varstvo kulturne dediščine. V nadaljnjem postopku priprave prostorskega akta je potrebno tesno sodelovanje, predvsem pri opredelitvi enot urejanja prostora ter določitvi prostorsko izvedbenih pogojev.

Z dnem izdaje teh splošnih smernic prenehajo veljati splošne smernice za načrtovanje občinskega prostorskega načrta za področje varstva nepremične kulturne dediščine št. 350-3/2013/1 z dne 28. 1. 2013.